

System Handlu Emisjami – udział przemysłu cementowego

Europejski System Handlu Emisjami ma na celu stworzenie dla 25 państw członkowskich UE narzędzia do realizacji zobowiązań zawartych w Protokole z Kioto. Piętnaście państw członkowskich Unii Europejskiej (sprzed rozszerzenia 1 maja 2004 r.) zobowiązało się do redukcji łącznej emisji gazów cieplarnianych o 8% w stosunku do 1990 r. przed zakończeniem pierwszego okresu realizacji zobowiązań zawartych w Protokole z Kioto, który przypada na lata 2008-2012.

Łączny cel redukcji został przełożony na indywidualne cele redukcji, które zostały wyznaczone każdemu z państw członkowskich w ramach „porozumienia o dzieleniu zobowiązań” (Decyzja Rady 2002/358/WE). Dziesięć nowych państw członkowskich w większości przypadków posiada własne cele redukcji zawarte w Protokole, wynoszące 6% lub 8%. Państwa te uczestniczą w Europejskim Systemie Handlu Emisjami. Ustalenia z Kioto zostały zapisane w prawodawstwie unijnym w postaci Dyrektywy z 13 października 2003 r. (2003/87/WE). Jej celem jest promowanie zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych w sposób ekonomicznie uzasadniony. Nowa dyrektywa zastąpiła Dyrektywę 96/61/WE. Konieczność poprawy konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw wobec przedsiębiorstw amerykańskich nakazywała bowiem znalezienie alternatywy dla limitowania emisji w sposób mniej efektywny ekonomicznie, tj. nakazowo-kontrolny, jaki dotąd stosowano w Europie. W oparciu o innowacyjne mechanizmy określone w Protokole z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu (ang.: United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC): Wspólnego Wdrożenia (ang. Joint Implementation – JI), Mechanizmu Czystego Rozwoju (ang. Clean Development Mechanism – CDM) oraz Międzynarodowego Handlu Emisjami, Unia Europejska rozwinęła pierwszy, odbywający się na poziomie przedsiębiorstw, międzynarodowy system handlu emisjami dwutlenku węgla o największym, jak do tej pory, zasięgu geograficznym. Europejski System Handlu Emisjami, będący najważniejszym instrumentem Unii Europejskiej w walce ze zmianą klimatu, rozpoczął funkcjonowanie 1 stycznia 2005 r. Tabela nr 1 przedstawia zestawienie emisji CO₂ za 2003 r. w poszczególnych krajach UE oraz ich relacje do wymagań Protokołu z Kioto. Informacja została przygotowana na podstawie danych opublikowanych w styczniu 2006 roku przez Komisję Europejską (tabela 1). Przydziały emisji dla poszczególnych krajów nie pokrywają w pełni ich emisji, co wynika z faktu, że nie wszystkie źródła są uwzględnione w Systemie Handlu Emisjami. Poniższa tabela przedstawia procentowy udział przydziałów do emisji za okres (2005-2007) do limitu z Kioto dla danego kraju (tabela 2). W Polsce System Handlu Emisjami został wdrożony Ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r.

„o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji” oraz odpowiednimi rozporządzeniami regulującymi takie aspekty jak: przydział uprawnień do emisji na poszczególne okresy SHE, lista instalacji uczestniczących w systemie, lista instalacji czasowo wyłączonych, warunki monitorowania weryfikacji i raportowania emisji. Podstawowym narzędziem mającym na celu systematyczne ograniczanie emisji CO₂ jest przydział uprawnień do emisji na poszczególne okresy SHE dla instalacji objętych systemem. Limity przydzielone na pierwszy okres (lata: 2005-2007) są określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2005 r. „w sprawie przyjęcia Krajowego Planu Rozdziału Uprawnień do emisji dwutlenku węgla na lata 2005-2007 oraz określenia wykazu instalacji czasowo wyłączonych ze wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji w okresie od 1.01.2005 do 31.12.2007”. Całkowity roczny limit uprawnień do emisji dla Polski na I okres wynosi 239.100 tys. Mg. Przemysł cementowy otrzymał 11.326 tys. Mg uprawnień, co stanowi 4,76% całości. Stowarzyszenie Producentów Cementu aktywnie współpracowało z Ministerstwem Środowiska w celu ustalenia limitu, który w pełni pokrywa zapotrzebowanie sektora na uprawnienia wynikające z produkcji. Obecnie trwają prace nad opracowaniem limitów uprawnień na

II okres SHE, czyli na lata 2008-2012, które powinny zostać zakończone w czerwcu 2006 r. Drugim bardzo istotnym dla przemysłu aspektem systemu są wytyczne dotyczące monitorowania, weryfikacji oraz raportowania emisji CO₂ z dnia 12 stycznia 2006. W prawodawstwie Unii Europejskiej ten obszar reguluje Decyzja Komisji Europejskiej nr 2004/156/WE z dnia 29 stycznia 2004 „ustanawiająca wytyczne dotyczące monitorowania i sprawozdawczości w zakresie emisji gazów cieplarnianych w myśl dyrektywy 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady”. Obecnie trwają prace nad jej nowelizacją. System administrowania uprawnieniami do emisji oraz monitorowania i weryfikacji opiera się na bardzo rygorystycznych zasadach, które muszą być wypełnione przez każdą zaangażowaną instalację. Rozporządzenie bardzo dokładnie określa wymagania względem monitorowania i obliczania wielkości emisji, dokładności pomiarów, zabezpieczenia i przechowywania danych oraz właściwych procedur obrotu informacjami. Ministerstwo Środowiska utworzyło instytucję Krajowego Administratora Systemu Handlu Emisjami, która ma na celu zarządzanie uprawnieniami oraz sprawdzanie wiarygodności danych. Wszystkie instalacje włączone do systemu muszą raz do roku składać raporty zgodne z wytycznymi określonymi w rozporządzeniu oraz w zezwoleniach wydawanych (w przypadku instalacji obję-

Tabela 1

Kraj	Emisje 2003	Limit Kioto	Emisje 2003 /Kioto
Litwa	17,2	46,9	36,7%
Łotwa	10,5	23,3	45,1%
Estonia	21,4	40	53,5%
Polska	384	531,3	72,3%
Węgry	83,2	114,3	72,8%
Słowacja	51,7	66	78,3%
Czechy	145,4	176,8	82,2%
Szwecja	70,6	75,2	93,9%
Francja	557,2	568	98,1%
Grecja	137,6	139,6	98,6%
UK	651,1	657,4	99,0%
Niemcy	1017,5	986,1	103,2%
Słowenia	19,8	18,8	105,3%
Holandia	214,8	200,3	107,2%
Portugalia	81,2	75,4	107,7%
Belgia	147,7	135,8	108,8%
Irlandia	67,6	61	110,8%
Włochy	569,8	477,2	119,4%
Finlandia	85,5	70,4	121,4%
Hiszpania	402,3	329	122,3%
Luxemburg	11,3	9,2	122,8%
Austria	91,6	68,3	134,1%
Dania	74	55	134,5%
Cypr	9,2		
Malta	2,9		

Tabela 2

Kraj	Limit Kioto	Uprawnienia	Uprawnienia/ Kioto
Łotwa	23,3	4,6	19,74%
Litwa	46,9	12,3	26,23%
Węgry	114,3	31,3	27,38%
Francja	568	156,5	27,55%
Szwecja	75,2	22,9	30,45%
Irlandia	61	22,3	36,56%
Luxemburg	9,2	3,4	36,96%
UK	657,4	245,3	37,31%
Polska	531,3	239,1	45,00%
Słowacja	66	30,5	46,21%
Belgia	135,8	62,9	46,32%
Słowenia	18,8	8,8	46,81%
Estonia	40	19	47,50%
Holandia	200,3	95,3	47,58%
Austria	68,3	33	48,32%
Włochy	477,2	232,5	48,72%
Niemcy	986,1	499	50,60%
Portugalia	75,4	38,2	50,66%
Hiszpania	329	174,4	53,01%
Grecja	139,6	74,4	53,30%
Czechy	176,8	97,6	55,20%
Dania	55	33,5	60,91%
Finlandia	70,4	45,5	64,63%
Cypr			
Malta			

tych pozwoleniem zintegrowanym) przez urzędy wojewódzkie. Przynajmniej raz do roku wszystkie instalacje muszą być poddane weryfikacji przez akredytowanego audytora. Weryfikacja obejmuje wszystkie aspekty emisji; od sposobu pomiarów lub obliczania ilości wyemitowanego CO₂ do kontroli wiarygodności dokumentów i procedur postępowania z danymi. Negatywny wynik weryfikacji docelowo skutkuje odebraniem przyznaných uprawnień, co jest w praktyce jednoznaczne z zatrzymaniem produkcji oraz opłaceniem kary. Kary będą również nakładane za każdą wyemitowaną tonę CO₂, na którą instalacja nie posiada uprawnień. W pierwszym okresie SHE kary te wynoszą 40 euro za tonę, a w drugim 100 euro, ponadto przy zapłaceniu kary należy jeszcze dokupić brakujące uprawnienia (koszt ponad 25 euro/uprawnienie).

Spełnienie wymagań dotyczących systemu monitorowania i weryfikacji emisji jest najbardziej kosztowną i pracochłonną częścią całego Systemu Handlu Emisjami. Wypełnienie wszystkich zaleceń systemu wymagało od przemysłu cementowego oraz innych sektorów dużych nakładów środków finansowych oraz pracy specjalistów. Prace te nie są jeszcze zakończone. Nadal w Polsce konieczne jest dostosowanie laboratoriów, zarówno komercyjnych jak i zakładowych, do obowiązku spełniania norm ISO 17 025, który będzie egzekwowany od 28 lipca 2007 r. Niezbędne jest też stworzenie bezpiecznego systemu przechowywania danych, które muszą pozostawać w instalacjach przez 10 lat, oraz wypracowanie sprawnego systemu obrotu danymi dotyczącymi zakupywanych paliw, surowców alternatywnych oraz ich wiarygodności. Przemysł cementowy zarówno w Polsce jak i w całej Europie popiera działania mające na celu redukcję emisji gazów cieplarnianych do atmosfery, po uwzględnieniu i wyeliminowaniu zagrożeń dla rozwoju gospodarczego i konkurencyjności przedsiębiorstw. Europejski System Handlu Emisjami jest w Europie narzędziem całkowicie nowym. Jest on bardzo złożony i wiele zależy w nim od właściwego projektowania wszystkich mechanizmów. Bardzo istotnym problemem, z punktu widzenia konkurencyjności, jest fakt, że dla różnych sektorów udział kosztów uczestnictwa w systemie (włączywszy w to koszt zakupu uprawnień) w obrotach czy też w kosztach produkcji jest bardzo różny. System ten najsilniej oddziałuje na przemysł energetyczny oraz na branżę energochłonne, w tym cementową.

Oddziaływanie na inne sektory jest znacznie mniejsze. Natomiast nie obejmuje on źródeł mających znaczny udział w emisji gazów cieplarnianych, takich jak transport czy gospodarstwa domowe. Koszty systemu będą ponosić również instalacje i producenci, którzy nie są do niego włączeni (np. huty metali nieżelaznych). Należy ponadto pamiętać o właściwym dopasowaniu celów redukcyjnych do wielkości emisji poszczególnych sektorów i Europy w skali globalnej (emisja CO₂ na świecie). Obniżanie emisji gazów cieplarnianych tylko na terenie Unii Europejskiej, bez aktywnego włączania innych krajów, w bardzo nieznacznym stopniu przyczyni się do ograniczenia negatywnego wpływu tych gazów na klimat, natomiast może działać hamująco na rozwój przemysłu w Europie, a nawet doprowadzić do zagrożenia przenoszenia produkcji poza kraje objęte systemem. Szczególną

uwagę należy więc poświęcić rozwiązaniom takim jak projekty JI i CDM, które pozwalają na wprowadzanie działań mających na celu redukcję emisji poza krajami UE.

Pierwszy okres systemu (lata 2005-2007) już trwa. Prowadzone są intensywne prace nad wprowadzeniem UE w drugi okres (2008-2012). Mamy nadzieję, że twórcy systemu oraz instytucje pracujące nad jego rozwojem wypracują rozwiązania, które będą prowadzić do stopniowego ograniczania emisji w Europie i docelowo emisji globalnej, a ponadto nie stworzą nieuzasadnionych wzrostów kosztów ani innych barier rozwojowych.

Przydział uprawnień do emisji CO₂ na lata 2005-2007 dla sektorów w Polsce

